

33. Автобіографічні дані голови НСПП // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=218:2010-03-23-12-43-10&catid=10:2009-12-29-20-04-15&Itemid=4

Ришняк Н.А. Порядок возникновения и особенности трудовых отношений с должностными лицами Национальной службы посредничества и примирения. – Статья.

В статье впервые, на теоретическом уровне, определены критерии оценки личностных, деловых, профессиональных качеств лиц претендующих на занятие руководящих должностей в Национальной службе посредничества и примирения. Осуществлен анализ заданий и функции, необходимой компетенции для их выполнения, законодательства которое регулирует служебно – трудовые отношения с руководителями НСПП.

Ключевые слова: государственная служба; должностные лица НСПП; служебно – трудовые отношения; услуги посредничества и примирения.

Rishnjak N. The way of accrue of the labour relations and its features with the official of the National Mediation and Conciliation Service. – Article.

In the article on the theoretical level the criteria of NMCS evaluation of personal, business, professional qualities of applicants for superior positions in the National Mediation and Conciliation Service are determined. The analysis of the tasks and functions, necessary competence to carry them out, the legislation that regulates the service and labor relations NMCS officials.

Keywords: state service, NMCS officials; service and labor relations; mediation and conciliation services.

УДК 342.9

Н.О.Рунова,
кандидат юридичних наук, нотаріус Київського
міського нотаріального округу

ОБ’ЄКТ ПРАВОВІДНОСИН ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

В статті здійснено аналіз позицій науковців щодо трактування категорії «об’єкт правовідносин» та сформовано визначення відповідного поняття стосовно правовідносин у сфері державної служби як державно-службових з публічною правовою природою.

Ключові слова: державна служба, об’єкт правовідносин, державно-службові правовідносини, поведінка суб’єктів правовідносин, моністична теорія об’єкту правовідносин.

Питання об'єктів правовідносин державної служби є актуальним не тільки через розвиток і втілення в національному законодавстві концепції публічно-правового регулювання державно-службових відносин, але і через відсутність єдиної позиції щодо обсягу даної категорії в теорії держави та права в цілому.

Метою даної статті є визначення об'єкту державно-службових відносин. Задля досягнення цієї мети необхідним вбачається аналіз позицій науковців щодо трактування категорії «об'єкт правовідносин», визначення відповідного поняття стосовно правовідносин у сфері державної служби.

Під об'єктами правовідносин в теорії держави та права, як правило розуміють, те, з приводу чого суб'єкти вступають у зв'язки з метою задоволення певних своїх інтересів і потреб [1, с. 193]. При цьому досить розповсюджено є позиція трактування об'єкту правовідносин як певних благ.

Як визначає О.Ф Скакун, об'єкти правовідносин — це матеріальні і нематеріальні блага, з приводу яких суб'єкти вступають у правовідносини, здійснюють свої суб'єктивні юридичні права і суб'єктивні юридичні обов'язки [2, с.396]. М.С. Кельман та О.Г. Мурашин об'єктами правових відносин називають виступають матеріальні, духовні та інші соціальні блага, з приводу яких суб'єкти вступають у правовідносини і здійснюють свої суб'єктивні права та юридичні обов'язки [3, с. 127]. Об'єкти правових відносин - матеріальні та нематеріальні блага, з приводу яких суб'єкти вступають в правовідносини, здійснюють суб'єктивні права та юридичні обов'язки, вважає Л.В. Авраменко. На його думку розрізняють такі види об'єктів правових відносин: 1) предмети матеріального світу (речі (засоби виробництва та споживання), цінності (гроші, цінні папери), майно (будівлі, земля); 2) послуги виробничого та невиробничого характеру (договір перевезення, поставки); 3) продукти духовної та інтелектуальної творчості (літературні, художні твори); 4) особисті немайнові блага (життя, честь, гідність) [4, с. 238].

Водночас, на наш погляд, зведення змісту категорії «об'єкт правовідносин, в тому числі і державно-службових, до поняття «благо» не є доцільним, оскільки безпідставно звужує зміст досліджуваної категорії, що особливо важливо при аналізі правовідносин державної служби, де специфіка об'єкту проявляється у виникненні зв'язків не з приводу певних благ, а з приводу поведінки їх суб'єктів. За визначенням А.П. Коренева, відмінність державної служби від інших видів діяльності – від виробництва матеріальних благ, підприємництва, створення духовних цінностей, ведення домашнього господарства та інших - у тому, що предметом праці службовця є інформація. Службовці впливають на поведінку людей. Безпосередньо матеріальних цінностей вони, як правило, не створюють, але забезпечують належні умови для їх виробництва» [5, с. 111].

На перший погляд, повне трактування категорії «об'єкт правовідносин» наводить Л.І Дудін, який виділяє серед об'єктів правовідносин: 1) речі (матеріальні блага), тобто предмети, що мають просторові межі; 2) продукти духовної творчості (результати авторської, винахідницької та раціона-

лізаторської діяльності); 3) особисті нематеріальні блага (ім'я, честь, гідність); 4) дії (утримання від дій) суб'єктів правовідносин; 5) результати дій суб'єктів правовідносин [6, с. 76]. Як бачимо, поняттям «об'єкт правовідносин» охоплюється і поведінка – дії (утримання від дій) суб'єктів правовідносин. Більш узагальнено, але в цілому аналогічне визначення об'єкту правовідносин пропонує А.Б. Венгеров, зазначаючи що даною категорією охоплюються не тільки різні блага, які прагнуть отримати уповноважені суб'єкти, а й стани, яких вони прагнуть досягти, та поведінка, якої вони очікують від зобов'язаних суб'єктів [7, с. 471].

І.А. Сердюк вважає таке трактування (що охоплює поведінку учасників) більш доцільним ніж надання визначення об'єкту правовідносин через матеріальні та нематеріальні блага, яке не враховує специфіки охоронних правовідносин. Водночас, науковець пропонує визначати об'єкт правовідносин як «явища матеріального чи нематеріального характеру, з приводу якого та заради досягнення чого суб'єкти вступають у правовідносини, наділяючись взаємними юридичними правами та юридичними обов'язками». Такий підхід до розуміння об'єкта правовідносин, на думку науковця, дозволяє врахувати як подвійне змістове розуміння досліджуваного поняття, так і всі аспекти можливого розвитку правовідносин: момент їх виникнення у запропонованій дефініції відбивається словосполученням з приводу якого, а час зміни і припинення – словосполученням «заради досягнення чого». При цьому необхідно дещо обмежити філософську категорію, словесним символом якої є явище, уточнює І.А. Сердюк, натомість збагативши її зміст такою суттєвою ознакою, як відсутність достатньо високого рівня свідомості, який притаманний людині як суб'єкту права і учаснику правовідносин [8, с.21].

Нібито виважені міркування мають одне заперечення. Філософське розуміння об'єкту, яке, на наш погляд, повинно бути основою визначення поняття, не зважаючи на існування, як нам видається, недостатньо обґрунтованої позиції щодо спеціально-юридичного розуміння відповідного поняття, коли термін «об'єкт» у співвідношенні з поняттям правовідносин пропонується замінити іншим, тому що в даному випадку має місце лише термінологічна схожість, а поняттю об'єкта правовідносин притаманний особливий, спеціально-юридичний зміст [9, с. 154-155]. Як визначають М.С. Кельман та О.Г. Мурашин, «з філософської точки зору під об'єктом розуміється те, що протистоїть суб'єкту, на що спрямована пізнавальна чи інша діяльність людини. Це найширше (абстрактне) визначення об'єкта. Об'єкт і суб'єкт – парні категорії. В практичному житті термін «об'єкт» співвідноситься не тільки з людиною як розумною істотою, а й будь-яким іншим фрагментом діяльності (предметом, процесом, поведінкою). У загальних взаємозв'язках суб'єкт може стати об'єктом, і навпаки – об'єкт суб'єктом. Ось чому в цьому розумінні у правовій науці ведуть мову щодо об'єктів і суб'єктів права, правопорушень, правовідносин, відповідальності, тлумачення і застосування законів, покарань тощо. В усіх цих випадках

поняття об'єкта і суб'єкта не має цілком філософського змісту, а служить в основному лише операційним цілям» [3, с. 127].

З цього приводу А.П.Дудін визначає, що «загальнофілософська категорія «об'єкт» являє собою тон фундамент, ту наукову основу, відштовхуючись від якої, як від єдиного вихідного начала, можна йти далі, вирішувати, зокрема, проблему об'єкта правовідносин. Користуючись категорією «об'єкт» як доказаним, як сходинкою до пізнання конкретного, і міцно дотримуючись цієї принципової основи, можна йти далі, до з'ясування специфіки об'єкта правових відносин» [6, с. 14]. Підтримаємо В. Комара, який вказує, що визначення поняття об'єкта правовідносин як блага, явища, речі, інтересу або потреби відбувається за формулою: об'єкт правовідносин – це все те, з приводу чого суб'єкти прав вступають у правовідносини. Водночас, при визначенні поняття об'єкту правовідносин слід виходити з філософського розуміння поняття. Адже, «філософія є тією базовою наукою, без вивчення і врахування фундаментальних положень якої неможливо є побудова логічного понятійного апарату будь – якої науки, в тому числі і теорії держави та права. Саме філософське розуміння поняття об'єкту як категорії, що протиставляється суб'єкту у вигляді спрямування дії останнього на неї, повинно бути покладене в основу визначення і конкретизоване з урахуванням особливостей сфери застосування, в нашому випадку у юриспруденції. Конкретизація повинна відбуватися шляхом обмеження кола суб'єктів, що здійснюють вплив на об'єкт, правовими відносинами. Як бачимо, поняття об'єкту правовідносин співвідноситься, насамперед, з суб'єктом правовідносин, а не з правовідносинами в цілому» [10, с. 210]. Як справедливо вважає О. В. Юриста, виходячи з правильного філософського розуміння співвідношення суб'єкта і об'єкта, останній завжди повинен розглядатися у взаємодії з суб'єктом правовідносин. Шляхи ж вирішення цієї проблеми, котрі ігнорують загальнофілософське розуміння і співвідношення вказаних категорій є неправильними і, як наслідок, тягнуть суперечності, які неможливо вирішити: або об'єкт розглядається не у співвідношенні з суб'єктом, а у співвідношенні з правовідносинами в цілому, або ототожнюється з суб'єктом, або взагалі заперечується як такий [11, с. 5].

Повертаючись до суті категорії об'єкт правовідносин, приділимо особливу увагу позиції О. С. Йоффе, який взагалі не вважає певні речі об'єктами правових відносин і доходить висновку, що лише поведінка людей є єдиним об'єктом правовідносин, оскільки «з числа всіх явищ зовнішнього світу тільки людська поведінка здатна до реагування на вплив, який чиниться суб'єктивним правом і правовим обов'язком. Ні речі, ні так звані особисті нематеріальні блага не здатні до такого реагування, отже, ні речі, ні особисті нематеріальні блага не є об'єктами прав». Науковець пояснює, що з юридичної точки зору у всяких правовідносинах на перший план виступають дії. Оскільки ж об'єктом права визнається не те, що задовольняється в результаті його здійснення, а те, на що право спрямовується або на що воно здійснює вплив то, незалежно від ролі і значення речей в

кожних конкретних правовідносинах, його об'єктом завжди є лише поведінка його учасників, лише дії зобов'язаних осіб [12, с. 129]. Таке трактування змісту категорії «об'єкт правовідносин» враховує формулу: об'єкт правовідносин протиставляється суб'єкту у вигляді спрямування дії останнього на нього, що означає філософську основу визначення поняття. Я так звана моністична концепція об'єкту правовідносин (поведінка суб'єктів) піддається критиці, оскільки «об'єкти правовідносин настільки різноманітні, наскільки різноманітні правовідносини, що регулюються правом» [13, с. 502], хоча і можуть бути зведені в групи, що об'єднують а основному однорідні за зовнішніми властивостями об'єкти правових відносин [14, с. 77-78]. Водночас, на наш погляд, саме моністична теорія об'єкту правовідносин базується на філософському визначенні категорії об'єкта (під об'єктом слід розуміти не те, з приводу чого це явище існує, а те, на що дане явище впливає або може направити вплив, що відповідає загальному філософському розумінню об'єкту, який у філософії діалектичного матеріалізму визначається як зовнішній, такий що протистоїть суб'єктові, предмет, на який спрямовує свідомість і діяльність суб'єкт [12, с. 120]), а отже, заслуговує на увагу і підтримку.

Вищеописана позиція не менш популярна як серед представників науки теорії держави та права, так і інших дисциплін. Наприклад, В.М. Хропанюк об'єктом правовідносин визначає фактичну поведінку їх учасників. Речі ж, предмети матеріального світу, вважає науковець, вивчають філософія, соціологія, економічна наука, виробнича практика. Теорія права виділяє лише юридичну властивість речей, які знаходяться у сфері інтересів суб'єктів правовідносин [15, с. 314-315]. Або ж об'єктом службово-військових відносин Б.М. Ринажевський визначає поведінку їх учасників (дії або утримання від дії), пов'язану із захистом Вітчизни від зовнішніх і внутрішніх загроз [16, с. 373].

Підтримуючи описану концепцію розуміння об'єкту правовідносин, зауважимо, що в такому разі матеріальні блага можуть виступати предметами правовідносин, що цілком вписується в концепцію розмежування об'єкту і предмету правовідносин, з яких лише перший входить до числа елементів складу правових відносин. Як наголошує М.Г. Александров, не слід змішувати об'єкт правового регулювання, впливу (ним є лише вольове поводження людей) із предметом прав і обов'язків суб'єктів відносин (ним є річ, матеріальна цінність, з якою нерозривно пов'язана поведінка учасників відносини). Водночас, цілком не можемо погодитись з науковцем, що поняття об'єкта правовідносин не слід ототожнювати з поняттям об'єкта правового регулювання, яким завжди є поведінка людей. На відміну від останнього об'єкт правового відносини – це зовнішній конкретний предмет поведінки людей, з приводу якого виникають правовідносини [17, с. 116-118]. Зокрема, сумнівним на наш погляд є останнє твердження, де об'єкт правовідносин розкривається через їх предмет. Аналогічне визначення надає Г.І. Петров, що під об'єктом правовідносин пропонує розуміти предмет суб'єктивних прав і обов'язків його учасників. При цьому уточнюючи, поняття об'єкта правових відносин слід трактува-

ти як предмет, з приводу якого виникають правові відносини, з яким державна воля, виражена в нормі права, пов'язує правомочності та юридичні обов'язки суб'єктів права [14, с. 77-78]. Або ж А. П. Дудін, за визначенням якого об'єкт правовідносин – це предмет, на який спрямована діяльність суб'єктів правовідносин, здійснювана в процесі реалізації ними своїх юридичних прав і обов'язків [6, с. 68].

Вважаємо, що об'єкт і предмет правовідносин – розбіжні за змістом категорії. Об'єкт правовідносин протиставляється суб'єкту таких у вигляді спрямування дії останнього на нього (поведінка). Предмет правовідносин являє собою той матеріальний носій, що на зміну його властивостей, його вилучення, здобуття, використання, передачу тощо може спрямовуватися поведінка суб'єктів. Використовуючи дієслово «може» ми підкреслює можливість існування безпредметних правовідносин, коли суб'єкти взаємодіють виключно задля змін поведінки (об'єкт правовідносин), що є обов'язковим елементом складу.

Конкретизуючи наведені міркування стосовно об'єкту державно-службових правовідносин, то можемо визначити, що таким є поведінка суб'єктів правовідносин державної служби. При цьому, як зазначає Г.І. Петров, конкретний об'єкт кожних адміністративно-правових відносин залежить від складу його суб'єктів і від конкретного змісту їх адміністративної правосуб'єктності [14, с. 79]. Зокрема, стосовно державно-службових відносин, якщо брати суб'єктно-об'єкту характеристику правовідносин державної служби в широкому розумінні, то об'єктом даних правовідносин виступають зв'язки з приводу організації та здійснення служби, де-факто являючи поведінку суб'єктів, що здійснюють завдання та функції держави, та поведінку суб'єктів, що на них спрямована така реалізація.

Якщо аналізу піддати деталізовані зв'язки суб'єктів, то:

1) об'єктом правовідносин, учасниками яких є держава (в особі органів) та службовці, є поведінка службовців в рамках соціальних зв'язків з приводу організації служби;

2) об'єктом правовідносин, учасниками яких є службовці та суб'єкти, що на них спрямована реалізація завдань і функцій держави, є поведінка останніх в рамках соціальних зв'язків у процесі практичного здійснення державної служби;

3) об'єктом правовідносин, учасниками яких є службовці та суб'єкти, що ініціювали реалізацію завдань і функцій держави, є поведінка службовців в рамках соціальних зв'язків у процесі практичного здійснення державної служби.

Література:

1. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / [А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков, В.П. Пастухов О.Д. Тихомиров та ін.]; за ред. В.В. Копейчикова.. – Стер. вид. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 320 с.
2. Скакун О.Ф. Теория государства и права: Учебник / О.Ф.Скакун– Харьков: Консул, 2000. – 704 с.

3. Кельман М.С. Загальна теорія права (з схемами, кроссвордами, тестами): Підручник / М.С. Кельман, О.Г. Мурашин. – К.: Кондор, 2002. – 353 с.
4. Авраменко Л.В. Теорія держави та права: навчальний посібник / Л.В. Авраменко. – Х.: Видавець СПД ФО Вапнярчук Н.М. –2004. – 288 с.
5. Административное право России: Учебник. Часть 1. Государственное управление и административное право / Под ред. А.П. Коренева. – М.: Московская академия МВД России; Щит, 2002. – 306 с.
6. Дудин Л.И. Объект правоотношения: (Вопросы теории) / Л.И. Дудин – Саратов: Изд-во Саратов, ун-та. 1980. – 128с.
7. Теория государства и права: Учебник [для юрид. вузов] / А. Б. Венгерова. – 4-е изд. стер. – М.: Омега-Л. 2007. – 608 с.: табл. (Высшее юридическое образование).
8. Сердюк І.А. Методологічний аналіз сучасних інтерпретацій поняття «об'єкт правовідносин» / І.А. Сердюк // Актуальні проблеми цивільного і господарського права. – № 4 (11), 2008. – С. 13-22.
9. Алексеев С.С. Общая теория права: в 2 т. / С.С. Алексеев. – М.: Юрид. Лит., 1982. – Т.2. – 360 с.
10. Комар Р. В. Объект правоотношений надзора и контроля за соблюдением законодательства о работе Украины / Р.В. Комар // Актуальные проблемы права: теория и практика: Сборник научных трудов. – № 17. – Луганск, 2010. – 578 с., С. 202-212
11. Юриста О.В. Историко-правовой анализ досліджень об'єкта правового відношення /О.В.Юриста // Матеріали III звітної наук.-практ. конф. проф.-викл. складу Крим. ф-ту Нац. ун-ту внутр. справ: У 2 ч. – Сімферополь: Доля. 2001. – Ч. 2 – 188 с.
12. Иоффе О.С. Избранные труды: В 4 т. – Т. I: Правоотношение по советскому гражданскому праву. Ответственность по советскому гражданскому праву / О.С. Иоффе. – СПб.: Юрид. центр Пресс. 2003. – 574 с.
13. Теорія держави і права. Академічний курс. Підручник / За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко – Київ: Юрінком Інтер. – 2006. – 688 с.
14. Петров Г.И. Сущность советского административного права / Отв. ред.: Иоффе О.С. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та. – 1959. – 184 с.
15. Хропапюк В. П. Теория государства и права: Учеб. пособие для вузов / В.П. Хропапюк / Под ред проф В. Г. Стрекозова – М., 2001. – 377 с
16. Ринажевський Б. М. Військово-службові відносини в діяльності Служби правопорядку / Б. М. Ринажевський // Форум права. – 2010. – № 3. – С. 371–379:[Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-3/10rbmdcp.pdf>
17. Александров Н.Г. Законность и правоотношения в советском обществе / Н.Г. Александров. – М.: Госюриздат, 1955. – 176 с.

Рунова Н.О. Объект правоотношений государственной службы. – Статья.

В статье осуществлен анализ позиций ученых относительно трактовки категории «объект правоотношения» и сформировано определение соот-

ветствующего понятия относительно правоотношений в сфере государственной службы как государственно-служебных с публичной правовой природой.

Ключевые слова: государственная служба, объект правоотношения, государственно-служебные правоотношения, поведение субъектов правоотношений, монистическая теория объекта правоотношения.

Runova N.O. Object of the legal relations of public service. - Article.

The article presents the analysis of the positions of scientists on the interpretation of the category "object relationship" and formed the definition of relevant concepts due to the legal relations in the public service as a public official with a public law nature.

Keywords: public service, legal entity, public-service relationship, the behavior of the subjects of legal relations, monistic theory of legal entity.

УДК 342.9

В.О.Сахно,
консультант відділу правового забезпечення та кадрової роботи виконавчого апарату Сумської обласної ради

МІСЦЕ МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Статтю присвячено дослідженню місця місцевих державних адміністрацій в системі органів державної виконавчої влади в Україні. В процесі дослідження визначено головні особливості правового статусу місцевих державних адміністрацій, виокремлено найголовніші цілі та завдання в їхній діяльності, розкрито особливості, які визначають місце місцевих державних адміністрацій в загальній системі органів державної виконавчої влади в Україні.

Ключові слова: місцеві державні адміністрації, органи, державна виконавча влада.

В останні роки особливого значення набувають питання винайдення оптимальної моделі побудови місцевої виконавчої влади, як і місцевого самоврядування в Україні, оскільки місцеві органи влади є максимально наближеними до населення відповідних територіальних громад, а їх діяльність виражається у безпосередньому втіленні у життя норм Конституції України, законів та інших нормативно – правових актів.

В існуючих наукових дослідженнях, як і в цілому в сучасній науці адміністративного права України наявні досить різноманітні дослідження, які стосуються діяльності місцевих державних адміністрацій, а саме праці В. Авер'янова, В. Борденюка, В. Князева, Р. Калюжного, В. Копейчикова, С. Крисюка, О. Крупчана, В. Шаповала, А. Коваленка, Ю. Лебединського,